

Nationalskatt i nytt ljus

När Nationalmuseum åter slår upp portarna för allmänheten i oktober kommer besökarna bland annat att mötas av ett nytt entréplan med två stora ljusgårdar och runt 3 000 kvadrat ny Borghamnskalksten som knyter an till historien.

TEXT **PETER WILLEBRAND** FOTO **ANNA RUT FRIDHOLM**

”Det här är ställets diamant!” Robert Bergsten, blockchef på Skanska, guidar runt bland de nya stenarbetena i Nationalmuseum. Han tittar stolt ned i den nya upplysta stentrappan som tillsammans med de exklusiva trä- och mässingsdetaljerna kröker sig ned till den nya våning som väntar besökarna.

När allmänheten i oktober åter får tillträde till museet har drygt fyra år gått sedan renoveringsarbetet av nya Nationalmuseum inleddes våren 2014. Den som har följt arbetet från utsidan har bland annat kunnat se ett metodiskt ansiktslyft där taket har fått ny kopparplåt, fasaden putsats och runt 1 200 kalkstensblock har bytts ut.

På insidan har ett omfattande arbete pågått under tiden, med att öppna upp utställningslokalerna och skapa nya ytor. Museets publika ytor har ökat med cirka 2 300 kvadratmeter, varav 800 utgörs av ny utställningsyta på entréplanet. Totalt upptas 5 300 kubikmeter i olika utrymmen av installationer. Någon har räknat ut att det motsvarar 52 stycken

stadsbussar. Dessutom har man byggt en ny restaurang med 140 platser och ett kafé med bar för 120 gäster.

När vi följer Robert Bergsten nedför trappan till den nya våningen hamnar vi i de valvutrymmen som tidigare användes som lageryta, men som nu har blivit ett stort och avlångt kapprum, indelat i sektioner. Rummet förbinds med två trappnedgångar från varsin ände och bildar ett slags neutral hållplats med förvaringsskåp, toaletter, bänkar och andra faciliteter: en plats att samlas på, på vägen vidare till eller från utställningslokalerna. Kalkstengolvet och teglet i det välvda taket ger en väldigt varm inramning.

– Från börjans fanns en idé om att måla om taket härnere, men istället blåstrade vi teglet och lät även skadade bitar sitta kvar. Det gav en väldigt fin och naturlig yta, säger Robert Bergsten.

Ännu är allt arbete inte klart. Mycket återstår att installera. Utöver drygt 5 000 konstverk ska också en ny konstnärlig utsmyckning komma på plats.

Nationalmuseums utställnings-

Robert Bergsten,
blockchef på Skanska.

”Vi blåstrade teglet och lät även skadade bitar sitta kvar. Det gav en väldigt fin och naturlig yta.”

En av ljusgårdarna,
där restaurangen
tidigare låg, ska bli
en skulpturgård
när allt är klart.

FOTO: STATENS FASTIGHETSVERK

”Det är förstås jätteroligt att få arbeta med ett projekt som engagerar så många och har en så stark koppling till stadens kulturhistoria.”

◀ 9 000 kubikmeter jord- och bergschakt har transporterats bort.

designer Jocke Werning är på plats för att inspektera utrymmena. Det är bråda dagar för honom och hans kolleger. De har fullt upp med att planera förbereda utställningarna som ska komma på plats. När museet öppnar den 13 oktober har det arbetet redan pågått ett år.

– Det här har blivit jättebra, det har öppnat och skapat nya ytor, säger han när han blickar ut över lokalerna.

Vi har redan hunnit passera de två nya parallella ljusgårdarna som likt museets lungor öppnar sig mot de magnifika glastaken i det nya entréplanet och bildar en startpunkt på besöket. Takkonstruktionerna är 242 kvadratmeter och väger 25 ton. De tillverkades i Iggesund innan de fraktades med präm till Stockholm och monterades med specialkranar.

– Här låg den gamla restaurangen tidigare. Vi har höjt golvet en och halv meter för att den ska ligga i nivå, säger Robert Bergsten.

Totalt har runt 3 000 kvadrat ny ljusgrå och gråbrun Borghamnskalksten i olika bearbetningar – normalslipad och borstad – kommit på plats, på både golv och väggar. Det ser redan ut som att ljusgårdarna och stenen alltid har varit en del av museet, men för den återkommande museibesökaren är det förstås en stor skillnad.

Stora schaktmassor – cirka 9 000 kubikmeter jord- och bergschakt – har

transporterats bort. Cecilia Brännvall är projektchef för SFV:s renovering av Nationalmuseum:

– Svårigheten har inte varit volymerna i sig, utan att det har varit så trångt att få ut massorna att vi tvingats använda minidumprar. Totalt rör det sig om cirka 25 000 körningar ut ur byggnaden, vilket såklart tar tid och krävt en hel del logistikplanering.

Ljusgården, där restaurangen tidigare var placerad, ska bli en skulpturgård när allt är klart. Nedpackade skulpturer är på väg att plockas upp. Tunga fundament, som tidigare inte kunnat användas, kan åter fylla sin funktion när takhöjd och tyngd inte längre måste förhålla sig till rummets gränser.

Ljuset flödar ned genom takets pyramider av glas. Det är lätt att föreställa sig hur besökarna kommer att röra sig i ett fritt flöde runt skulpturerna, precis som tanken är med en innergård som löser upp gränserna mellan rum och perspektiv.

När Friedrich August Stülers Nationalmuseum invigdes år 1866 skulle byggnaden bekräfta Sverige som en gryende industrination och Stockholmsutställningen, som öppnade samma år, hade temat Skandinavisk industri. Wingårdh arkitektkontor och Wikerstål arkitekter har haft uppdraget att skapa

en byggnad för den moderna museiupplevelsen. En stor del av den upplevelsen kan härledas till just ljusförhållandena. Tidigare igenmurade fönster har öppnats upp och ljuset flödar in i genom byggnadens 300 renoverade fönster. Vissa salar har fått en ny färgsättning för att framhäva konsten tydligare, medan andra har fått tillbaka sin ursprungliga färgsättning efter konservatorernas anvisningar och arkivstudier.

Men ljuset gör inte bara att utställningssalarna öppnas upp interiört, även Stockholms horisont blir väldigt närvarande för besökaren som tittar ut. Staden kommer närmare.

Som mest har närmare 300 personer arbetat i byggnaden; smeder, målare, ställningsbyggare, stenhuggare, konservatorer och en projektorganisation har sett till att göra Friedrich August Stülers klassiska byggnad till Sveriges modernaste museum.

– Det här har varit ett det största och mest intressanta prestigeprojektet som man kunnat arbeta med i Sverige under senare år. Och det är förstås jätteroligt att få arbeta med ett projekt som engagerar så många och har en så stark koppling till stadens kulturhistoria, det är yrkesstolt-het och hantverk i minsta detalj, säger Robert Bergsten.

– Det är otroligt skickliga hantverkare. Plåtslageriet är så fint att detaljerna ser ut att vara gjort i tyg, säger Cecilia Brännvall. ■

Den nya stenen ser ut som om den alltid har tillhört museet.

Utformning av friser med geringar.

Projekt: Nationalmuseum.
Beställare: Statens fastighetsverk.
Arkitekt: Wingårdh arkitektkontor och Wikerstål arkitekter.
Stenleverantör: Borghamns Stenförädling och Borghamnsten.
Stenentreprenör: Närkesten.

Den upplysta trappan vrider sig ned till den nya våning som väntar besökarna.

Omkring 3 000 kvadrat ny ljusgrå och gråbrun Borghamnskalksten – normalslipad och borstad – har kommit på plats.